

Grindsted og Nollund Kirke.

Søndag d. 26. december 2018 kl. 9.30 og 11.00.

Egil Hvid-Olsen.

Prædiken til 2. juledag, Matt. 23,34-39. 1. tekstrække.

Salmer.

DDS 122 "Den yndigste rose er funden".

DDS 302 "Gud Helligånd! o kom".

DDS 128 "Søde Jesus, jule-fyrste".

- - -

DDS 658 "Når jeg er træt og trist".

Altergang: DDS 438 + 439,1.

                                  DDS 131 "Blåt vælded lys frem bag skyers skred".

DDS 129 "Julebudet til dem, der bygge".

Tekstlæsninger.

Denne hellige lektie skriver profeten Esajas: Gud Herren har givet mig disciples tunge, så jeg med mine ord kan hjælpe den trætte. Hver morgen vækker han mit øre,

og jeg hører som en discipel. Gud Herren har åbnet mit øre, og jeg var ikke genstridig, jeg veg ikke tilbage. Jeg lod dem slå min ryg og rive skægget ud af mine kinder. Jeg skjulte ikke mit ansigt for skændsler og for spyt. Gud Herren er min hjælper, derfor blev jeg ikke til spot og spe; derfor gjorde jeg mit ansigt hårdt som flint, jeg ved, at jeg ikke bliver til skamme. (*Esajas' Bog 50,4-7*).

Denne hellige lektie skrives i Apostlenes Gerninger: Fuld af nåde og kraft gjorde Stefanus store undere og tegn blandt folket. Da trådte der nogle frem af dem fra den synagoge, der hed De Frigivnes, Kyrenæernes og Alexandrinernes Synagoge, og nogle fra Kilikien og provinsen Asien, og de kom i diskussion med Stefanus. De kunne dog ikke modstå den visdom og ånd, som han talte med. Så fik de i al hemmelighed nogle mænd til at sige: »Vi har hørt ham tale spottende om Moses og Gud.« De ophidsede folket og de ældste og de skriftkloge og kastede sig over ham, slæbte ham med og førte ham for Rådet, og de stillede med falske vidner, som sagde: »Denne mand taler ustandselig imod dette hellige sted og imod loven. Vi har nemlig hørt ham sige: Denne Jesus fra Nazaret vil bryde dette sted ned og forandre de skikke, som Moses har overleveret os.« Da de hørte dette, blev de ramt i deres hjerter og skar tænder imod ham. Men fuld af Helligånden stirrede Stefanus mod himlene, og han så Guds herlighed og Jesus stående ved Guds højre side. Og han sagde: »Nu ser jeg himlen åben og Menneskesønnen stå ved Guds højre side.« Da skreg de højt, holdt sig for ørerne og fór alle som én løs på ham. De drev ham uden for byen og begyndte at stene ham. Vidnerne lagde deres kapper ved fødderne af en ung mand, der hed Saulus. Så stenede de Stefanus, mens han bad: »Herre Jesus, tag imod min ånd!« Han faldt på knæ og råbte med høj røst: »Herre, tilregn dem ikke denne synd!« Og da han havde sagt dette, sov han hen.

(Apostlenes Gerninger 6,8-14 ; Apostlenes Gerninger 7,54-60).

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Jesus sagde: »Enhver, som kendes ved mig over for mennesker, vil jeg også kendes ved over for min fader, som er i himlene. Men den, der fornægter mig over for mennesker, vil jeg også fornægte over for min fader, som er i himlene. Tro ikke, at jeg er kommet for at bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for at bringe fred, men sværd. Jeg er kommet for at sætte splid mellem en mand og hans far, en datter og hendes mor, en svigerdatter og hendes svigermor, og en mand får sine husfolk til fjender. Den, der elsker far eller mor mere end mig, er mig ikke værd, og den, der elsker søn eller datter mere end mig, er mig ikke værd. Og den, der ikke tager sit kors op og følger mig, er mig ikke værd. Den, der har reddet sit liv, skal miste det, og den, der har mistet sit liv på grund af mig, skal redde det. Den, der tager imod jer, tager imod mig, og den, der tager imod mig, tager imod ham, som har udsendt mig. Den, der tager imod en profet, fordi det er en profet, skal få løn som en profet, og den, der tager imod en retfærdig, fordi det er en retfærdig, skal få løn som en retfærdig. Og den, der giver en af disse små blot et bæger koldt vand at drikke, fordi det er en discipel, sandelig siger jeg jer: Han skal ikke gå glip af sin løn.«

(Matthæusevangeliet 10,32-42).

Prædiken.

Hvis man ikke er forberedt, er 2. juledag som at få en spand koldt vand i hovedet. Borte tog al julehyggen, der er erstattet af død og dom.

2. juledag slår fast, at troen på Jesu Kristi fødsel kan have endog meget alvorlige konsekvenser, fordi budskabet om at Gud blev menneske kan vække så stor modsigelse, at det kan være forbundet med fare at fastholde sin tro.

I en lang anklagende tale, hvor Jesus bebrejder repræsentanterne for den tids religiøse elite, lægger han absolut ingen fingre imellem. Flere gange bruger han tiltalen: ”Ve jer, skriftkloge og farisæere, I hyklere!” Det er netop hykleriet, han vil bringe frem i lyset. Alle dem, der fører sig frem som særlig indsigtsfulde og fromme, skal afsløres som det, de i virkeligheden er: Selvoptagne egoister, der profiterer på andres frygt. Om deres praksis siger Jesus, at ”de binder tunge og uoverkommelige byrder sammen og lægger dem på menneskers skuldre, men selv vil de ikke røre dem med en finger.” Det er indbegrebet af hykleri. Derfor fortsætter han beskyldningen af hyklerne og kommer med eksempler på deres misbrug af andre: ”I drager over sø og land for at hverve en enkelt proselyt. Og når det lykkes, gør I ham dobbelt så fortjent til Helvede som I selv.” Kort efter lyder anklagen: ”I ligner kalkede grave; udenpå ser de smukke ud, men indeni er de fulde af dødningsben og al slags urenhed.” Det er krasse sager! Men det allerstørste hykleri afslører Jesus med denne anklage: ”I bygger gravmæler over profeterne og pynter de retfærdiges grave og siger: Havde vi levet i vore fædres dage, havde vi ikke været deres medskyldige i profeternes blod.” Dermed afslører de, at de slet ingen selvindsigt har. De erkender ikke det, der er et kardinalpunkt i Jesu forkyndelse, nemlig at intet menneske er perfekt; at vi alle begår fejl; at vi alle er syndere og derfor har brug for Guds tilgivelse. Det nytter ikke, at man tror, man er bedre end ens forfædre, for man ligger under for de samme fristelser, og er ikke blevet bedre til at modstå dem.

Dem, Jesus anklager, stiller sig an som fejlfrie dydsmønstre, som alle andre burde efterleve. Men sandheden er, at de er nogle hykleriske egoister, der snylter på andres frygt og velvilje.

Det er på denne baggrund, at Jesus i dagens evangelietekst forudser, hvad der vil ske med de kristne: ”Derfor, se, jeg sender profeter og vise og skriftkloge til jer; nogle af dem vil I slå ihjel og korsfæste, andre vil I piske i jeres synagoger og forfølge fra by til by.” Dette vil ske, fordi Jesus sætter spørgsmålstegn ved den religiøse elites myndighed, og eftersom de alene får respekt og indtægt i kraft af denne myndighed,

vil de slå hårdt ned på enhver, der betvivler den. Det var, hvad de gjorde, da de korsfæstede Jesus, og siden da har kristne måttet lide under perioder med forfølgelser. Den dag i dag er det mange steder forbundet med livsfare at bekende sig til den kristne Gud.

Men vil det så sige, at man som kristen kan ånde lettet op, fordi man ikke tilhører den hykleriske del af menneskeheden? Medfører bevidstheden om, at man er en synder og har behov for Guds tilgivelse, at man aldrig løber risikoen for at føle sig hævet over andre? Nej, desværre. Syndserkendelsen vender sig til tider til sin modsætning; til åndelig forfængelighed. Selvom det ikke er særlig logisk, hænder det, at folk bryster sig af at være kristne. I og med at man anerkender sin egen ufuldkommenhed, bilder man sig ind, at man er mere fuldkommen end dem, der ikke er nået til den samme erkendelse. På den måde sætter den ufuldkomne sig over den, der er endnu mindre fuldkommen; synderen hæver sig over den, han anser for at være en endnu større synder. Da antager den kristne en selvretfærdig attitude, der skal lokke den ikke-troende ind i det gode selskab, men som ofte bare vækker kvalme. Den kristnes selvretfærdige attitude ligner nemlig hykleriet hos dem, Jesus anklager.

Som kristen er man ikke et bedre menneske end gennemsnittet. Man er blot bevidst om, at man har behov for Guds tilgivelse, fordi man jævnligt begår fejl. Muslimer, jøder, hinduer, buddhister, ateister og alle mulige andre mennesker kan udføre lige så gode og næstekærlige gerninger som kristne, og når de ikke gør det, skyldes det, at de er syndere som alle andre. På samme måde kan kristne gøre sig skyldige i lige så ødelæggende og onde gerninger som muslimer, jøder, hinduer, buddhister, ateister og så videre. Når det sker, skyldes det ligeledes, at synden er et almenmenneskeligt vilkår, som vi skal gøre, hvad vi kan for at holde i ave, men ikke altid formår at undertrykke. Gør man sig til af at være kristen, er man altså en hykler på linje med dem, Jesus anklager. At være kristen er ikke en status, man selv gør sig fortjent til og derfor kan bryste sig af. Det er en gave, der forpligter, så man kæmper mod synden i sig selv og

ikke blærer sig, når det lykkes, men derimod takker Gud. Ham er vi tak skyldig, fordi han med sit budskab har advaret os mod os selv; advaret os om den egoisme og syndighed, vi så let giver os i ledtog med, så vi bliver lige så store hyklere, som dem Jesus anklagede.

Jesus advarer mod hykleri og selvretfærdighed, fordi han ved, at dem, der tror på hans budskab, vil blive udsat for forfølgelse af dem, der mener at vide bedre end ham. Men denne bedrevidenhed kan altså også gå den modsatte vej. Til tider får dette kristendommen til at antage groteske former. Det vil jeg gerne give et eksempel på; et eksempel, der heldigvis hører til blandt de ekstreme.

Den slovakiske jøde, Rudolf Vrba, endte som 17-årig i udryddelseslejren Auschwitz-Birkenau. Her overlevede han i to år, indtil han – som en af ganske få – havde held med at flygte. I sine gruopvækkende erindringer fra lejren, fortæller han om en kristendom, der har forvandlet sig til sin modsætning, fuldstændig blottet for syndserkendelse:

”December 1942 var en travl måned for Auschwitz’ bestyrere. For det første stod julen for døren, og selv om Jesusbarnets fødsel næppe figurerede som nogen hellig og ukrænkelig begivenhed i de nazistiske evangelier, havde SS ikke desto mindre, ganske ligesom så mange andre, der svælger i ondskab, en hang til også at svælge i sentimentalitet. De kunne brænde tusinder af børn uden skrupler, ja endda med patriotisk iver, men deres øjne blev blanke, når de udvekslede billeder af deres kære hjemmefra. Så derfor kunne julen ikke bare ignoreres, især ikke når de var omgivet af en skare forbandede jøder, som ikke troede på julemanden, og hvis barbariske forfædre havde korsfæstet frelseren i første omgang.”

Vrba slår ned på noget vigtigt, idet han beskriver nazisternes julefejring som en dyrkelse af sentimentaliteten. Ingen af julefortællingerne, hverken den fra Matthæus-, Lukas- eller Johannesevangeliet rummer blot den mindste smule sentimentalitet. Lukasevangeliets fortælling om barnet i krybben har ganske vist fået mange til at sukke

henført over den hellige families sammenhold i en presset situation. Men når man tænker efter, skildrer Lukas en ganske ubarmhjertig tilstand, hvor kejseren lader folk rejse land og rige rundt uden nogen anden grund end hans fikse idé om, at det letter registreringen af befolkningen, så han kan indkræve den mængde skat, han mener at have krav på. Ligeså ubarmhjertigt er det, at samtlige indbyggere i Betlehem lukker døren for næsen af en højgravid kvinde, så hun til sidst må føde i en stald. Det er vilkår, der ikke står tilbage for dem, nutiden flygtninge må lide under.

Heller ikke Matthæus' julefortælling giver grobund for sentimentalitet, for her er kong Herodes på banen fra starten af. Han er udelukkende fokuseret på at skaffe den såkaldte kongesøn af vejen, og da han ikke kan udpege ham, foranstalter han et blodbad på alle byens drengebørn fra to år og ned. Det er så råt og uhyggeligt, som det kan blive.

Hvad angår evangelisten Johannes' beskrivelse af Guds komme til verden, fastslå han nøgternt, at "han kom til sit eget, og hans egne tog ikke imod ham." Heller ikke her er der plads til sentimentalitet.

Det særlige ved sentimentaliteten er, at den dyrker det, at man bliver rørt. Den er selvcentreret, fordi sentimentalitet opstår, når man bliver rørt over, at man bliver rørt. Dette gør det muligt for lejrens SS-folk det ene øjeblik at stå med tårer i øjnene, og det næste øjeblik at slå en fange til døde med samme ligegyldighed, som gravede de et hul i jorden eller skruede to brædder sammen. Her er kristendommen tvunget helt ud af sin sammenhæng og bruges alene til at danne et slags åndeligt velbehag hos de bødler, der skaber og opretholder helvede på jord. Dermed er der åbnet for den mest groteske form for julefejring, hvor fangevogterne stiller fangerne op i geled, så de kan synge "Glade jul" på tysk. De, der synger dårligt, bliver sendt i seng uden aftensmad, hvilket er en langt mere alvorlig straf, end det umiddelbart lyder, eftersom fangerne i forvejen får så lidt mad, at de vil dø af sult indenfor få måneder. Når et enkelt måltid må springes over, kan det altså få skæbnesvangre konsekvenser. Alligevel var denne straf ikke den værste. Vrba fortæller: "En violinist udlånt fra orkestret trak blidt i sin bue, og så

begyndte vi at skråle ordene fra den fine gamle julesalme. For dem af os, der talte tysk, var det selvfølgelig ikke nogen synderligt byrdefuld opgave. Men for dem, der ikke gjorde, som for eksempel de fleste af polakkerne, voldte det store problemer.” Baraklederen bevægede sig energisk ned gennem gelederne og forsøgte at banke ordene ind i folks tykke hoveder med sin kæp, med det resultat at flere af dem endte med at hvile i ’himmelsk fred’, som det hedder i salmen.”

De efterfølgende to dage op til lillejuleaften brugte SS-mændene på at udsætte Auschwitz’ beboere for så hårde strabadser, at halvdelen af dem døde. På den måde slog man to fluer med ét smæk: Man forhindrede spredningen af tyfus, fordi dem, der havde sygdommen, næppe var blandt de overlevende; og man skaffede plads til nye fanger.

Der var ingen som helst syndserkendelse knyttet til SS-vagternes julefejring, og derfor gjorde de præcis det, Jesus advarede mod, nemlig i en refleksionsløs dyrkelse af egen selvretfærdighed at hæve sig over andre og frakende dem retten til at leve. Det er udtryk for et hykleri, der er gået totalt amok.

Hvad Jesus advarer mod i evangelieteksten er, at kristendommen kan vække modsigelse og forfølgelse, hvilket den som nævnt stadig gør den dag i det. Men siden har det vist sig, at man også i kristendommens navn kan gribe til magtmisbrug, når man lader troen være et adelsmærke, der forlener en med særlige beføjelser. Det sker, når man glemmer, at man ikke er et bedre menneske, blot fordi man er kristen.

Forskellen på kristne og ikke-kristne er, at de kristne er sig deres syndighed bevidst. Men det er netop en bevidsthed, man ikke kan gøre sig til af uden at hæve sig over andre; og når man gør det, har man glemt, at man er en ufuldkommen synder.

Syndserkendelsen skal ikke bruges til at presse os ned i en tårefyldt erkendelse af, hvor frygtelige vi er med en deraf følgende handlingslammelse. Synderkendelsen skal derimod åbne for en nøgtern forståelse af, at vi ikke er bedre end andre. I kraft af denne forståelse har vi fået et fundament, hvorfra vi kan gøre vores bedste for at nedkæmpe

de fristelser, der risikerer at skade andre. Det vil vi ganske vist aldrig opnå at få stor succes med, for synden er stadig en del af os. Men forsøget skal gøres, dag for dag; og når vi fejler, har vi stadig troen på, at Gud lod sig føde som en af os for at vise, at han elsker os tilstrækkeligt til at give os en chance til.

Det er netop i troen på, at vi altid er afhængige af Guds nåde, som den først åbenbarede sig juleaften, at vi undgår at overgive os til hykleriets fordømmelse af andre.

Amen.